

Yönetimler Arası Mali İlişkiler Semineri

9-13 Kasım 2005, Büyük Abant Oteli, Abant

YÖNETİMLER ARASI MALİ İLİŞKİLER SORUN SAPTAMA VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ MATRİSİ

Sorunlar	Tanımı	Çözüm Önerileri
:::GENEL:::		
1. Parçalanmış kurumsal yapı (İller Bnk., İçişleri, Hazine, Maliye, DPT, DİE vb)	<p>-Bütüncül politika eksikliği, teknik analiz eksikliği (harcama büyüklükleri, etki analizi, kurumsal fonksiyon analizi vs)</p> <p>-Uygulamada koordinasyon ve görev tanımı eksikliği</p> <p>-Veri eksikliği ve mevcut verilerin kurumlar arasında dağınık bir yapıya sahip olması.</p>	<p>-Mahalli idareler sisteminin bütününden sorumlu bir birimin oluşturulmalı ya da mevcut kurumlardan biri görevlendirilmelidir</p> <p>-İhtiyaç duyulan verinin nitelikleri yönetmelikle tanımlanmalıdır</p>
2. Tasarı ¹ Madde 74	<p>-Tasarı Mahalli İdarelere GBVG'den aktarılacak payı %20 oranında artırmaktadır. Oysa 2006 bütçe teklifi ve tasarısında bu dikkate alınmamıştır. Tasarının 2006 yılından itibaren uygulanması bütçe uygulamasını ve faiz dışı fazla hedefini olumsuz etkileyecektir.</p>	<p>-Maddenin uygulaması 2007 yılından itibaren başlamalıdır</p>

¹ İl Özel İdaresi ve Belediye Gelirleri Kanunu Tasarısı

3. Oranların tespitinde şeffaflık olmaması	-Değişik vergi gelirlerinden oluşan paylaşım oranlarının tespitinde kullanılan kriterlerin şeffaf olmaması. (Örneğin Madde 73'te yer alan belediye ve İÖİ ² 'lere GBVG ³ 'den aktarılacak paylar.)	-Merkez ve yerel idare arasındaki mali ilişkilerin harcama gereksinimleri ve mali potansiyel dikkate alınarak belirlenmesi tartışmaları azaltacaktır. Oranların objektif kriterlere göre belirlenmesi için merkez ve yerel idare arasında görev, harcama ihtiyacı ve mali potansiyeli belirlemeye yönelik bir çalışma yapılmalıdır.
4. Tasarının çelişen maddeleri	-81.maddede tanımlanan payın 89. maddede kesintiye tabi tutulacağı hüküm altına alınmış olmakla birlikte söz konusu payın doğrudan belediye hesaplarına ödeneceği öngörülmektedir.	-Madde 89'da "bu Kanunda öngörülen diğer paylardan" ifadesi açıklığa kavuşturulmalıdır
5. Tasarıda Tanımlar maddesinin olmaması	-Tasarıda geçen kavramların tasarı açısından anlamlarını açıklayan genel maddenin olmaması belirsizliklere neden olmaktadır.	-Tasarıda tanımlar maddesinin oluşturularak tasarıda yer alan kavramlara açıklık getirilmelidir.
:::HARCAMALAR:::		
6. Paylara ilişkin oranların belirlenmesinde orta vadeli perspektif.	-5018 sayılı kanunda 3 yıllık bütçeleme perspektifi tasarıdaki 73.maddeyle çelişmektedir.	-Bakanlar Kurulu GBVG'den aktarılacak paylara ilişkin oranları belirlerken orta vadeli bütçeleme perspektifini dikkate almalıdır Madde 73'e veya ilgili başka bir maddeye "Yılın ikinci yarısı içinde Bakanlar Kurulu tarafından yapılacak değişiklikler izleyen mali yıl yürürlüğe girer" benzeri bir ibare eklenmelidir.
7. Yerel yönetimlere bağlı tüm kuruluşların harcama büyüklüklerinin görülememesi	-Belediye ve İÖİ şirketlerinin mali tablolarının görülememesi mali saydamlığı azaltmaktadır.	-Belediye ve İÖİ şirketlerinin tüm hesaplarının yayınlanması için tasarıda veya diğer kanunlarda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

² İl Özel İdaresi

³ Genel Bütçe Vergi Gelirleri

:::GELİRLER:::

<p>8. Yerel düzeyde gelir paylaşımı sisteminin karmaşıklığı</p>	<p>-Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasındaki gelir paylaşımı uygulamada sorunlar çıkarmakta ve verginin verimliliğini azaltmaktadır. İlgili belediyeye paylar ödenmemektedir. Vergi toplaması ile ilgili herhangi bir teşvik bulunmamaktadır. (Ör. İlan ve reklam vergisini ilçeler toplayıp %75'ini BŞB'ye aktarması gerekmektedir)</p>	<p>-Mümkün olduğu ölçüde paylaşım olmayan bir sistem oluşturulmalıdır. Örneğin emlak vergisinin sadece ilçe ve ilk kademe belediyelerine; elektrik ve gaz tüketim vergisi gelirlerinin ise tamamen BŞB'lere bırakılmalıdır.</p> <p>-Diğer bir öneri ise paylaşım tabi vergilerin BŞB'nce toplanarak diğer belediyelere aktarılmasıdır.</p>
<p>9. Mali özerkliğin tasarıyla ortadan kaldırılmış olması</p>	<p>-Vergi ve harçların en az ve en çok tutarlarının taslakta kaldırılmış olması mali özerkliği zedelemektedir. Bu durum transfer kriterleri arasında yer alan özgelirlerin toplam gelirlere oranına ilişkin transfer payının amacının ortadan kalkmasına yol açmaktadır.</p>	<p>-En az ve en çok tutarlar belirlenmelidir. (<i>Not: en az ve en çok tutarların belirlenmesine Anayasa'nın imkan vermediği dile getirilmiştir.</i>)</p>
<p>10. Belediye vergilerinde mükellef haklarının sağlanmamış olması</p>	<p>-İşlemlerin tebliğ edilmemesi ve mükelleflerin yargısal haklarının kısıtlanması. Örneğin emlak vergisinde değer tespit komisyon kararlarına karşı yargısal başvuru hakkının olmaması.</p> <p>-Belediyeler arasında yetki sorunu olması halinde her belediyenin ayrı takip yapması ve mükelleflerin birden fazla ödemede bulunmak zorunda kalması</p>	<p>-Gerekli yasal haklar tasarı maddelerinde yer almalıdır.</p> <p>-BŞB sınırları içinde mükelleflerce hataen yetkisiz belediyeye ödeme yapılması halinde yetkili belediyeye mahsuplaşma yoluyla aktarılması sağlanmalıdır.</p>
<p>11. Yangın sigorta vergisinin tasarıyla kaldırılması</p>	<p>-Yangın sigorta vergisi yerel bir gelir olma özelliği taşımaktadır ayrıca idari maliyetleri ve uyum maliyetleri düşüktür. Özellikle merkezi iş alanı ve sanayi bölgelerindeki yerel yönetimlerde önemli bir gelir potansiyeline sahiptir.</p>	<p>-Belirtilen vergi, yerel vergi gelirleri arasına tekrar ilave edilmeli ve vergi tahsilatı büyükşehir belediyesine bırakılmalıdır.</p> <p>-Yangın sigortası DASK kapsamına alınmalı ve DASK'a eklenecek prim tutarı üzerinden vergi hesaplanmalıdır (<i>Hazine Müsteşarlığı bu öneriye itirazı olduğunu belirtmiştir.</i>)</p>

:::TRANSFERLER:::

12. Tasarı ve önceki kanunlar arası uyumsuzluk	<p>-Tasarının 77.Maddesi d fıkrasının uygulanmasında ilçe/belde bazında vergi tahsilatı bilgisine ihtiyaç bulunmaktadır, ancak Gelir İdaresi Başkanlığı kanunu ilçe bazındaki vergi dairelerini kaldırmaktadır. İhtisas vergi daireleri konusunda da bir netlik bulunmamaktadır. Bazı vergiler (Tüpraş, Gümrük vb.) toptan belli bir vergi dairesine yatırılmaktadır.</p>	<p>-77.Madde 1. fıkrada d bendinin iptal edilerek %10'luk kısım diğer kriterlere dağıtılmalı veya yeni bir transfer kriteri belirlenmelidir. (Örneğin belediyelerin hizmet alanına göre dağıtılabilir)</p>
13. MTV'nin dağıtımında kullanılan kriterler	<p>-Bir yerel gelir olarak MTV'nin hizmetle bağlantılı olarak dağıtılması daha uygundur.</p>	<p>-Tasarıda önerilen kriterler yerine kayıtlı motorlu taşıt sayısı ya da yolların kilometre uzunluğu kriterleri kullanılmalıdır.</p>
14. Madde 80	<p>-MTV'nin izleyen ayın 20'sine kadar İller Bankası'na aktarılması öngörülmektedir ancak kimin tarafından aktarılacağı belli değildir. Diğer transfer süreleriyle uyumsuzluk. Maddede İÖİ'lere %40 pay verilmesi öngörülmektedir. İstanbul ve İzmit'te karayolları BŞB'lerin sorumluluğundadır.</p>	<p>-75. maddenin 3.fıkrasındaki usulün bu madde için de geçerli olması önerilir. -Tasarıda İÖİ'ne aktarılacak paylar için İstanbul ve İzmit'te istisna getirilmelidir. Bu illerde paylar BŞB'ne aktarılmalıdır.</p>
15. Öz gelir tanımındaki ve dağıtımındaki belirsizlik (Madde 77-c)	<p>-Dağıtım kriterinin belirlenmesi için tüm belediyelerin öz gelirlerinin tespit edilmesi gereklidir. -Öz gelirin hangi yıla göre belirleneceği açık değildir. -%10'luk payın dağıtım yöntemi belirsizdir. (öz gelirdeki artışa göre mi, oranına göre mi?)</p>	<p>-Kanunun tanımlar kısmında öz gelirin tanımlanması ve dağıtım kriterlerinin netleştirilmesi önerilir.</p>

<p>16. Madde 76/d-e bentleri</p>	<p>- Gelişmişlik endeksinin tam olarak gelişmişliği yansıttığı konusunda tereddütler vardır. Örneğin endeks 10 yılda bir güncellenmekte ve hesaplanmasında çok fazla sayıda değişken kullanılmaktadır.</p> <p>-İldeki ekonomik aktivitenin vergilendirilmesinin her zaman aynı ilde yapılmaması.</p> <p>-İÖİ'lerin vergi toplamada rolünün olmaması.</p>	<p>-Gelişmişlik endeksine alternatif olarak, ilde kişi başına düşen GSYİH veya GSMH düşünülmelidir.</p> <p>-Madde 76-e bendinde belirtilen %5 pay kısa vadede diğer kriterlere dağıtılmalı , uzun vadede ise İÖİ performansının hesaplanması ile birlikte performans kriterine bağlanmalıdır.</p>
<p>17. Belediyeler için performansın tanımlanması ve ölçülmesi</p>	<p>Madde 77 –b'deki performans kriterinin tanımı net değil. Kastedilen BEPER ise BEPER'in kapsamı çok geniş. Veriler gecikmeli olarak yayınlanıyor. Bütün ölçekteki belediyeler için gerçekçi değil.</p>	<p>-Performans kriteri verilerinin güvenilirliği sağlanmalı, vatandaş memnuniyet anketleri gibi yöntemlerle desteklenmelidir</p> <p>-BEPER kriterleri uluslararası tecrübelerden yararlanılarak iyileştirilmeli, transfer için seçici olarak belli kriterlere yoğunlaşılmalıdır.</p>
<p>::BORÇLANMA::</p>		
<p>18. Tasarı ve önceki kanunlar arası uyumsuzluk</p>	<p>-Örnek 1: Madde 91g ile 2380 sayılı kanunun kesintilere yetki veren maddenin kaldırılması tasarının 89. maddesinde belirtilen kesintilerin yapılmasına imkan vermemektedir.</p> <p>-Örnek 2: Kesinti oranının %40 ile sınırlandırılması 5393 sayılı kanunun geçici 5 ve 5216 sayılı kanunun geçici 3 maddeleriyle çelişmektedir.</p>	<p>-2380 sayılı Kanunun ek4.maddesindeki Maliye Bakanlığına yetki veren hüküm aynen bu kanunda da yer almalıdır.</p> <p>-Uzlaşma sağlamış yerel yönetimlerin uzlaşma dışında kalan borçlarını ödememesi halinde bu yerel yönetimlerin paylarından yapılacak kesintilerde %40 kesinti limitinin dikkate alınmaması yönünde tasarıya geçici bir hüküm eklenmelidir.</p>

	-Örnek 3: Madde 91 d ile 277 sayılı kanun yürürlükten kaldırıldığı için 6183 sayılı kanun uygulanamamaktadır. Çünkü tasarı madde 89 payların vergi hükmünde olduğunu (haczedilememesi) söylemektedir.	-89. maddenin 2nci fıkrasına GBVG tahsilatından ayrılacak payların “Vergi hükmünde” olmadığı ifadesi eklenmelidir.
19. Belediyelerin 4749 sayılı kanun kapsamında Hazine’ye olan mali yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde uygulanması gereken cezai yaptırımlar yetersizdir.	-Bazı belediyeler borçlanmayı bir gelir kaynağı olarak görmektedirler. Bu durum belediyeler arasında fırsat eşitsizliği yaratmakta sosyal adaleti bozmaktadır.	-Yaptırımlar konusu gündeme getirilmelidir. (Örn. Hazine’ye borcunu ödememeyi seçen yerel yönetimlere yönelik yeni iç ve dış borçlanma yasağı getirilmesi.)